

Список використаних джерел:

1. Клапків М.С. Загальні умови страхування як необхідний елемент правового регулювання страхових відносин // Право України. – 1995. – № 12. – С. 40-45
2. Залетов А.Н. Страхование в Украине. Под ред. О.А. Слюсаренко. – К.: Международная агенция “Bee Zone”, 2007. – 452 с.
3. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. - 6-ге вид., стер. - К.: Знання, 2008. – 351 с.
4. Страхування: Підручник/ Керівник авт. колективу і наук, ред. С.С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
5. Борисова В.А., Огаренко О.В. Організаційно-економічний механізм страхування. – Суми: Довкілля, 2001. – 194 с.
6. Бігдаш В.Д. Страхування: Навч. пос. для студ. ВНЗ/ Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2006. – 444 с.

УДК 336.77

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ КЛІЄНТІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Чайковський Я.І. – к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

Сучасні умови розвитку банківської системи визначають необхідність зниження процентних ставок за кредитами, які направляються у виробничий сектор. Від здатності банківської системи забезпечувати потреби корпоративних клієнтів необхідними грошовими ресурсами залежать темпи та стійкість зростання економіки. У зв'язку з цим, актуального значення набуває вирішення проблеми і вдосконалення банківського кредитування корпоративних клієнтів в умовах циклічності економіки України.

В сучасних реаліях невід'ємною умовою відновлення та розвитку вітчизняної економіки залишається банківське кредитування корпоративного сектору. Однак причиною уповільнення процесу відновлення економіки України є недостатність банківського кредитування. При цьому попит на кредити банків з боку корпоративних клієнтів продовжує зростати [1, с. 101].

За 2015-2016 рр. банки значно зменшили власну кредитну діяльність. На зниження росту

наданих кредитів в сучасних умовах суттєво вплинув кризовий стан, в якому перебуває Україна в останні два роки.

Скорочення загального обсягу кредитного портфеля відбувалося внаслідок зменшення протягом 2016 р. суми кредитів, наданих фізичним особам (рис. 1). Це пов'язано з погіршенням рівня платоспроможності населення, зростанням безробіття.

Кредити, надані суб'єктам господарювання за підсумком 2016 р., навпаки збільшилися (рис. 1). Активізації корпоративного кредитування сприяло, зокрема, поліпшення надійності суб'єктів господарювання як позичальників, з огляду на покращення їх фінансових результатів в умовах розвитку циклічності економіки. Зокрема, питома вага підприємств, які одержали збиток, за період 2012–2015 рр. постійно знижувалася, із 35,5% у 2012 р. до 26,3% у 2015 р. У 2016 р. цей показник зріс на 0,3% та становив 26,6%.

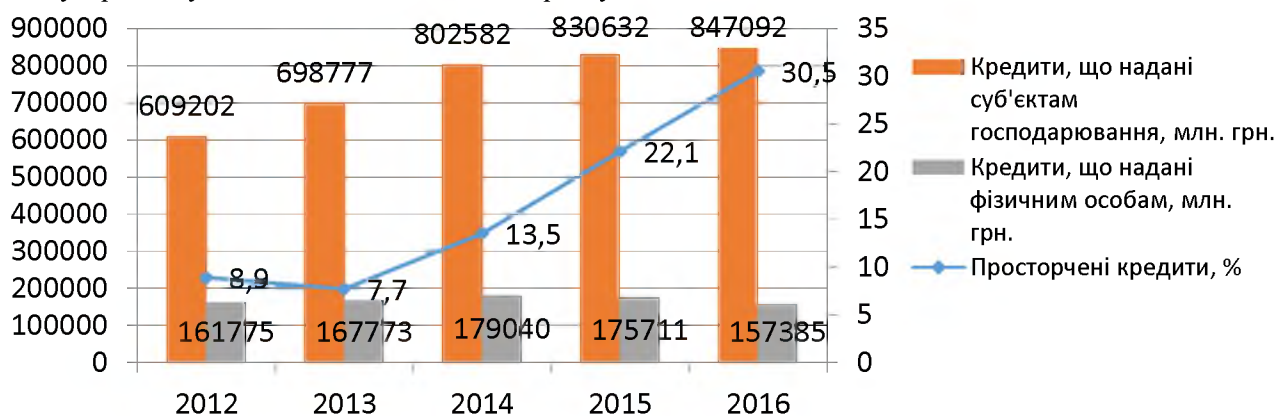

Рис. 1. Динаміка кредитів, наданих банками, суб'єктам господарювання та фізичним особам у 2012-2016 рр. [2; 3]

За проаналізований період частка кредитів, що надані суб'єктам господарювання, у загальному обсязі банківських кредитів постійно зростала, з 74,4% у 2012 р. до 84,2% у 2016 р. Таким чином, основними позичальниками банківських установ є корпоративні клієнти. Саме розробка нових кредитних продуктів, зокрема для юридичних осіб, є одним із найважливіших чинників підвищення ефективності кредитного впливу на виробництво [4, с. 147].

Економічна криза, падіння ділової активності суб'єктів господарювання та зростання витрат населення на споживання закономірно провокують погіршення кредитно-платіжної дисципліни позичальників, а отже, – і погіршення якості кредитного портфеля банків [5, с. 14]. Підтвердженням неефективності кредитних операцій банків є стрімке зростання

прострочених кредитів. Так, в Україні збільшується частка проблемних кредитів. У 2013 р. проблемними вважалися тільки 7,7% від усіх кредитів. На 1 січня 2015 р. частка проблемних кредитів в сукупному обсязі наданих українськими банками позик склала 13,5%, на 1 січня 2016 р. – 22,1%. За станом на 1 січня 2017 р. частка простроченої заборгованості за банківськими кредитами становила вже 30,5% суми кредитів (рис. 1).

Серед головних чинників, що гальмують відновлення банківського кредитування корпоративних клієнтів в сучасних умовах, виступають високий рівень невизначеності відносно подальшого економічного розвитку в умовах циклічності економіки, високий рівень процентних ставок за кредитами (рис. 2) та обмежене коло надійних позичальників-юридичних осіб [6, с. 8].

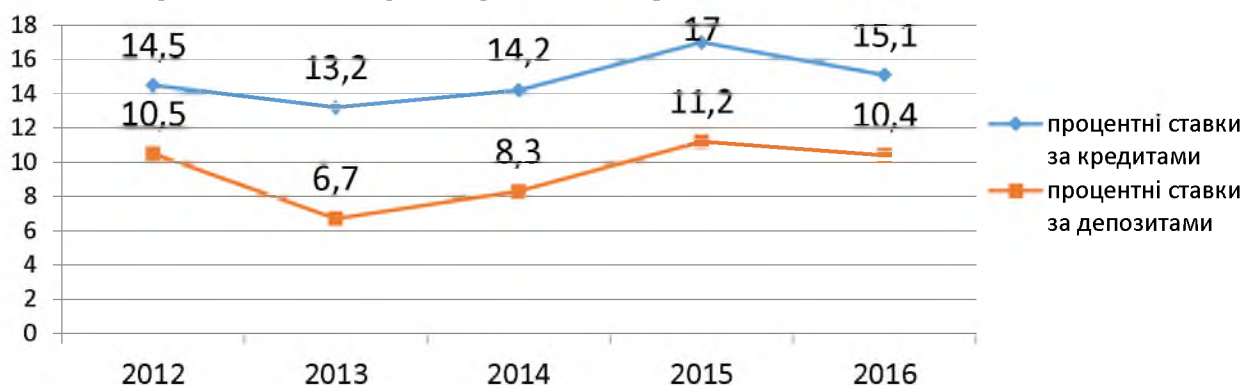

Рис. 2 Динаміка процентних ставок за новими кредитами, наданими депозитними корпораціями нефінансовим корпораціям у 2012-2016 рр. [7]

Протягом 2016 р. поліпшувалася ліквідність банківського сектору завдяки поверненню коштів клієнтів [8, с. 1]. Також протягом 2016 р. Національний банк України в кілька етапів зменшив облікову ставку з 22,0% до 14,0% [9]. Усі ці заходи забезпечили передумови для зниження банками відсоткових ставок за депозитами та кредитами. Відсоток за депозитами за 2016 р. знизився на 0,8% – з 11,2% до 10,4%. Зниження вартості фондування створило для банків можливість у 2016 р. знизити відсоткові ставки за кредитами для бізнесу. Так, за результатами 2016 р. значення відсоткової ставки за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, знизилася на 1,9% – з 17,0% на початку року до 15,1% річних на кінець року (рис. 2). Проте вартість нових кредитів усе ще залишається високою. В сучасних умовах банки України закладають у ставки максимальні кредитні ризики, які враховують стан економіки країни, політичну ситуацію, рівень облікової ставки, попит на кредит, якість і вартість застави.

На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки щодо тенденцій розвитку банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні в умовах розвитку циклічності економіки та удосконалення системи банківського кредитування позичальників-юридичних осіб:

1. Основними проблемами розвитку банківського кредитування корпоративних клієнтів в Україні в 2016 р. є високий рівень процентних ставок за кредитами (15,1%), значна частка збиткових підприємств (26,6%) та простроченої заборгованості за кредитами у загальному обсязі кредитного портфеля банків (30,5%), прирощення показника непрацюючих кредитів (NPL), надання банками переваги купівлі державних цінних паперів при наявності достатньої ліквідності для кредитування економіки, зловживання видачею банками інсайдерських кредитів.

2. З метою стимулювання надання банками довготермінових позик на інвестиційну

діяльність необхідно створити умови для акумуляції у банках значних депозитів, щоб забезпечити необхідний обсяг кредитів, котрі мають надавати банки. Для цього необхідно стимулювати формування термінових депозитів, знизити податок на прибуток за процентами на термінові депозити, активно використовувати процентну політику як метод стимулювання розміщення коштів на різні види депозитів, зокрема складні проценти..

3. Покращити регулятивну базу, в тому числі закони, котрі захищають права кредиторів. Так, прийняти Закон України “Про банківське кредитування”, НБУ розробити Положення “Про роботу з проблемними кредитами”, банкам вдосконалювати внутрішню нормативну базу з питань кредитування та ін.

4. Знизити ціну кредиту та розширити його доступ для ширшого кола клієнтів-корпоративних клієнтів і реального сектора економіки.

Список використаних джерел:

1. Вергелюк Ю.Ю. Банківське кредитування економіки України у посткризовий період [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Вергелюк // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 101–109. – Режим доступу : file:///C:/Users/Admin/Downloads/znpnudps_2011_1_12.pdf.
2. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.gov.ua/dataset/resource/>.
3. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.
4. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : моногр. / за ред. д. е. н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль : Астон, 2012. – 358 с.
5. Гладких Д. М. Ключові проблеми діяльності українських державних банків [Електронний ресурс] / Д. М. Гладких // Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. – 2015. – 20 с. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/derzhavni_banki-fe7dc.pdf.
6. Аналітичний огляд банківської системи України за 2016 р. НРА “Рюрик”. – [Електронний ресурс]. – Національне рейтингове агентство “Рюрик”. – 2017. – 22 с. – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf.
7. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415.
8. Огляд банківського сектору [Електронний ресурс]. – 2017. – Вип. 2 (лютий). – 10 с. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>.
9. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

УДК 336.131

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ БЮДЖЕТАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Клівіденко Л. М. – к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Сучасний етап становлення Української держави характеризується поступовим перенесенням ваги у процесах прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку територій на місцевий рівень, що вимагає принципового перегляду основних положень функціонування місцевого самоврядування в Україні. При цьому основними принципами реалізації системних перетворень на місцевому рівні має стати врахування фінансових можливостей різних територіальних утворень. У цьому контексті в центрі уваги науковців і практиків перебувають місцеві бюджети. Труднощі формування та виконання місцевих бюджетів в Україні, що спостерігаються протягом останніх років і полягають в обмеженості фінансових ресурсів та низькій ефективності бюджетних видатків, поступово

набувають системного характеру. При цьому новачі Бюджетного та Податкового кодексів, які позиціонувалися як спрямовані на децентралізацію бюджетної системи держави, не виправили ситуації загалом, а низку проблем на рівні місцевих бюджетів навіть поглибили.

Питанням, пов'язаним з дослідженням концептуальних засад та особливостей формування та виконання місцевих бюджетів присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків: О. Д. Василика, Ю. А. Глущенко, О. І. Дем'янчук, О. П. Кириленко, І. О. Луніної, К. В. Павлюк, Ю. В. Пасічника, Г. Б. Поляк, О. О. Рябоконт, І. З. Сторонянської, О. О. Сунцової, М. М. Трешова, І. В. Ускова, І. В. Форкун та ін. У більшості наукових робіт, що розглядають питання функціонування місцевих бюджетів, у